

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Приймальна комісія

ПРОГРАМА

вступного випробування з угорської мови
для вступників на навчання для здобуття ступеня “бакалавр”
(на основі повної загальної середньої освіти)

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні відомості. Програма складена на основі навчальної програми Закарпатських шкіл з угорською мовою навчання.

Приєм абітурієнтів, які здобули повну загальну середню освіту проводиться за результатами фахових вступних випробувань з сучасної угорської мови та літератури. Вони відбуваються у формі тестування.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань і практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін за програмою підготовки фахівця ОКР «Бакалавр» за спеціальністю 014.02 Мова і література (із зазначенням мови). Угорська мова і література.

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння дисциплін передбачених навчальним планом для підготовки за ОКР «Бакалавр» абітурієнти повинні мати повну загальну середню освіту та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі гуманітарних наук. Обов'язковою умовою також є вільне володіння державною та угорською мовами.

Характеристика змісту програми.

Мовні тести охоплюють повну навчальну програму для середніх шкіл Закарпаття з угорською мовою навчання. Тести охоплюють такі розділи: Орфографія, Фонетика, Лексикологія, Семантика, Частини мови, Синтаксис, Текстологія, Стилїстика, Аналіз речення, Загальні відомості про мову.

При вирішенні завдань тестів, при підготовці до вступних іспитів абітурієнти можуть користуватися шкільними підручниками, художніми текстами, літературними і художніми енциклопедіями.

2. ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

1. Сучасна угорська літературна мова.

3. ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

A nyelvi szintek

Hangtan

A beszédhang. A hangképző szervek működése. A beszédhangok képzése. A hang és a betű. A magyar nyelv hang- és betűállománya. A beszédhangok

osztályozása.A magánhangzók képzése és osztályozása.A mássalhangzók képzése és osztályozása.A beszédhangok nyelvi szerepe.

Nyelv és írás.Az ábécé. A magyar helyesírás. Helyesírásunk alapelvei.

A hangok előfordulásának és találkozásának szabályszerűségei. A hangrend és az illeszkedés. A mássalhangzótörvények: a hasonulás, az összeolvadás, a rövidülés és a kiesés.

A magán- és a mássalhangzók helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalói.

A szótag.Az elválasztás helyesírási tudnivalói. A hangsúly és a hanglejtés. A szóhangsúly és a mondathangsúly. Az értelmi, az érzelmi és a ritmikai hangsúlyozás. A hanglejtéstípusok.A hangsúlyszakaszok dallama.A beszédszünet és a beszédtempó.

Szótan

a) **A szóelemek (morfémák)** fogalma, fajtái; szerepük a szóalak felépítésében, a szó szerkezetek alkotásában. A tömorféma.A szótő.A szótövek típusai.Az ige-tövek rendszere. A névszótövek rendszere.

A toldalékmorfémák: a képző, a jel, a rag. A képzők, a jelek és a ragok rendszere. A toldalékmorfémák kapcsolódási sorrendje a magyar nyelvben. A kötőhangzó.

b) **A szófajok.** A szófaj mint a szavak jelentésének, alaki viselkedésének és mondattani szerepének megfelelő nyelvtani kategória. A mai magyar nyelv szófajainak rendszere.

Az ige fogalma, jelentése, alak- és mondattani sajátosságai. Az ige fajtái a cselekvő és a cselekvés egymáshoz való viszonya; a cselekvés irányulása; a cselekvés lefolyásának módja szerint. A magyar ige ragozási rendszere (paradigma). Az igemódok és az igeidők. Az igei személyragok. Az alanyi és a tárgyias igeragozás. Az ikes igék. Iktelen és ikes igeragozás. Az ige -lak, -lek ragos alakjai. Az ige nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalói.

A főnév fogalma, fajtái, alak- és mondattani sajátosságai. Az elvont és a konkrét főnevek. A köznevek: egyedi nevek, gyűjtőnevek, anyagnevek. A tulajdonnevek: a személynevek, az állatnevek, a földrajzi nevek, az intézménynevek; könyvek, folyóiratok, irodalmi művek, műalkotások megkülönböztető nevei. A főnevek nyelvhelyességi tudnivalói. A főnevek szófaji kérdései.

A főnevek jelei: a többes szám jele, a birtokjel, a birtoktöbbesítő jel, a birtokos személyjelek.

A főnevek ragjai: a tárgy ragja, a birtokos jelző ragja, a határozóragok.

A főnévi igenév.A főnévi igenév személyragozása.

A melléknév fogalma, fajtái, alak- és mondattani sajátosságai.Érzékszerveinkkel érzékelhető és elgondolt tulajdonságot kifejező melléknévek.A melléknév jelei.A melléknévek fokozása. A melléknévek ragozása: mód- és állapothatározórag; szám- vagy mértékhatározórag. A melléknévek nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalói.

A melléknévi igenév.A melléknévi igenevek fajtái.

A számnév fogalma, fajtái, alak- és mondattani sajátosságai. A számnevek fajtái: tőszámnevek, sorszámnevek, törtszámnevek. A számnév jelezése és ragozása.Mód- vagy állapothatározórag, számhatározórag.

A névmás fogalma, fajai, alak- és mondattani sajátosságai. A névmás fajtái. Csak főnevet helyettesítő névmások: személyes, visszaható, birtokos és kölcsönös névmás. Főnevet, melléknevet, számnevet helyettesítő névmások: mutató, kérdő, határozatlan és általános névmás. A névmások ragozása és helyesírása.

A határozószók fogalma, fajai, alak- és mondattani sajátosságai. A valóságos határozószók. A határozói igenév. A módosítószók. Az igekötők. A határozószók nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalói.

A viszonzók. A viszonzók közös tulajdonságai. A névelő fogalma, fajai, helyes használata. A névutó fogalma, osztályozása. A névutók személyragozása. A névutók helyesírási kérdései. A kötőszó. A kötőszók osztályozása és helyesírása.

Az indulatszó fogalma, osztályozása és helyesírása.

A szóalkotás fogalma. A szóalkotás módjai: a szóképzés, a szóösszetétel. Az alárendelt összetett szavak. A mellérendelt összetett szavak. A szóalkotás egyéb módjai: szóelvonás, szóhasadás, mozaikszók, betűszók, népetimológia stb.

A szókészlet. A magyar szókészlet tagolódása. Alapszókinccs, peremszókinccs, szakszókinccs, tolvajnyelv. A szavak eredete: alapnyelvi szavak (finnugor) és belső keletkezésű szavak, jövevényszók, idegen szavak, nemzetközi szavak. Az idegen szavak kiejtése, használata, helyesírása. Az egyén szókinccse.

A frazeológia. Szokványos kifejezésmódok, szólások, közmondások, szállóigék.

A szójelentés. A jelentéstan. Egyjelentésű és többjelentésű szavak. Állandó és alkalmi jelentés. Névátvitel, jelentésátvitel, jelentésváltozás. Rokon értelmű szavak (szinonimák); azonos alakú, de eltérő jelentésű szavak (homonimák); az eltérő és az ellentétes jelentésű szavak (antonimák).

A magyar nyelv fontosabb szótárai.

Mondattan

A mondat fogalma és szerkezete. A mondatok osztályozása tartalmuk, alakjuk, tagolódásuk és szerkezetük szerint. A mondatfajták tartalmuk szerint: a kijelentő, az óhajtó, a felszólító, a kérdő mondat. Nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalók. A mondatfajták alakjuk szerint: állító, tagadó és tiltó mondatok. A mondatok fajai tagolódásuk szerint: tagolt és tagolatlan. A tagolt mondatok: teljes, hiányos. A teljes mondatok: egyszerű és összetett. Az egyszerű mondatok: tő és bővített. Az összetett mondatok: alárendelő és mellérendelő. A tagmondatok fogalma, száma, egymáshoz való viszonya.

A szószerkezetek (szintagmák). A szószerkezet alaptagja és meghatározó tagja. A hozzárendelő szószerkezet. Az alárendelő szószerkezetfajták: alanyos, határozós, jelzős szószerkezetek. A mellérendelő szószerkezetviszonyok: kapcsolatos, ellentétes, választó, következtető, magyarázó.

Az egyszerű mondat részei és szerkezetei. A mondat fő részei: az alany és az állítmány. Az alany fogalma, fajai. Az alany elmaradásának esetei. Az alany szófaja. Az állítmány fogalma, fajai. Az állítmány szófaja. Az alany és az állítmány egyeztetése. A mondat bővítő részei: a tárgy, a határozó, a jelző. A tárgy fogalma, fajai: iránytárgy, eredménytárgy; kettős tárgy, határozott és határozatlan tárgy; jelölt és jelöletlen tárgy, határozói értékű tárgy. A tárgy szófaja. A határozó fogalma, fajai. A határozók rendszere: helyhatározók, időhatározók, állapotféle határozók, módféle határozók, részeshatározók és állandó határozók. A határozók

háromirányúsága. A határozók szófaja. A jelző fogalma, fajtái. Minőségjelző, mennyiségjelző, birtokos jelző és értelmező jelző.

Az összetett mondat. Az alárendelő összetett mondat. A főmondat és a mellékmondat. Kötőszók és utalószók az összetett mondatban. Az alárendelő összetett mondatok fajtái. Mondatrészkifejtő alárendelő összetett mondatok: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozói, jelzői. Sajátos jelentéstartalmú alárendelő összetett mondatok: feltételes, hasonlító, megengedő, következményes. Az idézet. A függő és az egyenes idézet. Az idézet helyesírása. A mellérendelő összetett mondat. Kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó és következtető mellérendelés.

A többszörösen összetett mondat. Csupa mellérendelő mondatból, alárendelő tagmondatból, vegyesen alá- és mellérendelő tagmondatokból álló többszörösen összetett mondatok.

A szórend. A hangsúly és a szórend összefüggése. A kötött és a szabad szórend. A szófajok szórendi kötöttsége. A szószerkezetek kötött szórendje. A nyomatékos és a nyomaték nélküli mondat szórendje. Egyenes, fordított és megszakított szórend.

Az írásjelek. A pont, a kérdőjel, a felkiáltójel, a kérdő- és felkiáltójel, a vessző, a kettőspont, a pontosvessző, a gondolatjel, a zárójel, az idézőjel, a kötőjel és a nagykötőjel használata.

Szövegtan

A szöveg meghatározása. A szövegösszefüggés (kontextus). Feliratszövegek és mondatszövegek. A szövegösszetartó erő (kohézió, koherencia). A szövegösszefüggés nyelvtani és jelentésbeli mutatója. A szöveg szerkezete: makro- és mikroszerkezet. A szövegszerkesztés. A témakijelölés és az anyaggyűjtés (jegyzetelés, cédulázás), az anyag elrendezése és megszóvegezése. A megszóvegezés, a szerkesztés főbb szabályai. A szövegfajták: elbeszélő, leíró, értekező (elemző-meggyőző), mozgósító (felhívó) közlésfajták. A jellemzés. A rögtönzött és megszerkesztett szövegek. A szöveg olvasása és kifejező felolvasása.

Stilisztika

A stílus fogalma. A stilisztika. A stílus és a nyelvi stílus. A stílusérték: állandósult és alkalmi stílusérték. A stílusrétegek. Írott nyelvi stílusok: a tudományos, a publicisztikai, a hivatalos és szépirodalmi stílus. Beszélt nyelvi stílusok: a társalgási, az előadói és a szónoki stílus. Az érzelmi kifejezés stílusárnyalatai: nagyítás, túlzás, kicsinyítés, enyhítés. Eufemizmus és kakofemizmus. A művelt társalgási stílus követelményei. Stílusirányzatok. A képszerűség stílus eszközei.

Nyelvváltozatok

A nemzeti nyelv normatív változatai: irodalmi nyelv és köznyelv. Területi nyelvváltozatok: nyelvjárástípusok és helyi nyelvjárások. Társadalmi nyelvváltozatok: szaknyelv, hobbinyelv, életkori nyelvváltozatok, argó.

Általános ismeretek a nyelvről, a magyar nyelvről

A nyelv mint a gondolatokat kifejező jelek legfontosabb rendszere. Nyelv és gondolkodás. Nyelv és beszéd. A nyelv mint társadalmi jelenség. A nyelv összetevői.

A jel és a jeltípusok. A nyelvi jelek. A nem nyelvi jelek. A metanyelv. A nyelv mint jelrendszer.

A nyelv a közlésfolyamatban. A közlésfolyamat (kommunikáció) tényezői.
A kommunikáció funkciói.

Az anyanyelv. Az anyanyelv szerepe az ember életében, a társadalomban és a kommunikációban.

A nyelvek sokfélesége. A magyar nyelv helye a világ nyelvei között, a világ nyelveinek sorában. Azindoeurópai és az uráli, ill. finnugor nyelvcsalád. A finnugor nyelvrokonság elméletének hirdetői. Az őshaza helye. Nyelvrokonaink.

4. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Вступне випробування з угорської мови проводиться на основі тестування. Екзаменаційний білет складається з 25 тестів.

З тестами можна ознайомитися у таких збірниках:

1. «Конкурсні тестові завдання для вступників: Угорська мова». – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2006. – 246 с.
2. «Конкурсні тестові завдання для вступників: Угорська мова. Угорська література». – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2012. – 138 с.

Збірник містить тести з бази екзаменаційних завдань, яка використовується на вступних іспитах до ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Кожен тест оцінюється в 4 бали (25*4=100).

6. ЗМІСТ СПІВБЕСІДИ (ПЕРЕЛІК ТЕМ / ПИТАНЬ)

Magyar nyelv

1. Az uráli, ill. finnugor nyelvcsalád.
2. A közlésfolyamat (kommunikáció) tényezői.
3. Az anyanyelv szerepe az ember életében, a társadalomban és a kommunikációban.
4. A magyar nyelv hang- és betűállománya.
5. A magánhangzók képzése és osztályozása.
6. A mássalhangzók képzése és osztályozása.
7. A magyar helyesírás alapelvei.
8. A hangrend és az illeszkedés.
9. A hasonulás.
10. Az összeolvadás.
11. A megrövidülés és a kiesés.
12. A szótag. Az elválasztás szabályai.
13. A hangsúly és a hanglejtés.
14. A szókészlet és a szókincs.
15. A magyar szókészlet tagolódása (alapszókincs, peremszókincs, szakszókincs stb.).
16. A szavak eredete: alapnyelvi szavak (finnugor) és belső keletkezésű szavak.
17. A jövevényszók, idegen szavak, nemzetközi szavak.
18. Az állandósult szókapcsolatok.

19. Egyjelentésű és többjelentésű szavak.
20. Rokon értelmű szavak (szinonimák).
21. Azonos alakú szavak (homonimák).
22. A szótó, a szótövek típusai. Az igetövek rendszere.
23. A névszótövek rendszere.
24. A toldalékmorfémák: a képző, a jel, a rag.
25. Az alárendelt összetett szavak.
26. A mellérendelt összetett szavak.
27. A mai magyar nyelv szófajainak rendszere.
28. Az ige fogalma, jelentése, alak- és mondattani sajátosságai.
29. Az ige fajtái.
30. A főnév fogalma, alak- és mondattani sajátosságai.
31. A főnév fajtái.
32. A főnevek jelei és ragjai.
33. A melléknév fogalma, alak- és mondattani sajátosságai.
34. A melléknevek fokozása.
35. A számnév fogalma, alak- és mondattani sajátosságai.
36. A számnevek fajtái.
37. A névmás fogalma, alak- és mondattani sajátosságai, fajtái.
38. A határozószók fogalma, alak- és mondattani sajátosságai, fajtái.
39. Az igenevek fogalma és típusai.
40. A mondatfajták tartalmuk szerint.
41. A mondatfajták alakjuk szerint.
42. A mondatfajták tagolódásuk szerint.
43. A szószerkezetek (szintagmák). Típusai.
44. A mondat fő részei.
45. A mondat bővítő részei.
46. Az alárendelő összetett mondat. Típusai.
47. Sajátos jelentéstartalmú alárendelő összetett mondatok.
48. A mellérendelő összetett mondat. Típusai.
49. A többszörösen összetett mondat. Főbb típusai.
50. A szövegösszetartó erő (kohézió, koherencia).

7. ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА / РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА / ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Шкільні підручники з мови

1. Braun Éva–Zékány Krisztina–Burkus Kovács Erzsébet. Magyar nyelv. 5. oszt. – Lviv: Szvit, 2013.
2. Braun Éva–Zékány Krisztina–Burkus Kovács Erzsébet. Magyar nyelv. 6. oszt. – Lviv: Szvit, 2014.
3. Braun Éva–Zékány Krisztina–Burkus Kovács Erzsébet. Magyar nyelv. 7. oszt. – Lviv: Szvit, 2015.
4. Kótyuk István. Magyar nyelv. 6. oszt. – Csernyivci: Bukrek, 2006.
5. Kótyuk István. Magyar nyelv. 7. oszt. – Csernyivci: Bukrek, 2007.
6. Kótyuk István. Magyar nyelv. 8. oszt. – Csernyivci: Bukrek, 2008.
7. Lator Ilona. Magyar nyelv. 8. oszt. – Lviv: Szvit, 2008.

8. Lator Ilona, Braun Éva. Magyar nyelv. 9. oszt. –Lviv: Szvit, 2009.
9. Beregszászi Anikó. Magyar nyelv. 10. oszt. – Csernyivci: Bukrek, 2010.
10. Beregszászi Anikó. Magyar nyelv. 11. oszt. – Csernyivci: Bukrek, 2011.

11. Honti Mária – J. András Katalin. Magyar nyelv a gimnázium I. osztálya számára. – Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
12. Honti Mária – J. András Katalin. Magyar nyelv a gimnázium II. osztálya számára. – Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
13. Honti Mária – J. András Katalin. Magyar nyelv a gimnázium III. osztálya számára. – Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
14. Honti Mária – J. András Katalin. Magyar nyelv a gimnázium IV. osztálya számára. – Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
15. A magyar helyesírás szabályai. 11. Kiadás. – Budapest: Akadémiai Kiadó, 2000.
16. Magyar értelmező kéziszótár. Főszerk. Pusztai Ferenc. – Budapest: Akadémiai Kiadó, 2003.